

1966.
11. 13.

2

MAGYAR ÁLLAMI
OPERAHÁZ

Felújítás

VERDI:

FALSTAFF

Vígopera 3 felvonásban, 6 képben.

Szövegét Shakespeare után **Arrigo Boito** írta.

Lányi Viktor fordítását **Blum Tamás** és **Oberfrank Géza** dolgozta át.

A díszleteket és jelmezeket **Makai Péter** tervezte.

Karmester: **Ferencsik János**
Oberfrank Géza

Rendező: **Mikó András**

SZEREPLŐK:

Sir John Falstaff	Melis György	Radnay György
Ford, Alice férje	Faragó András	Sebestyén Sándor
Fenton	Barta Alfonz	Mátrai Ferenc
Doktor Cajus	Palesó Sándor	Külkey László
Bardolf } Falstaff	Karizs Béla	Kishegyi Árpád
Pistol } csatlósai	Várhelyi Endre	Domahidy László
Alice Ford	Déry Gabriella	Ágay Karola
Annuska, Ford leánya	Erdész Zsuzsa	Andor Éva
Quickly	Komlóssy Erzsébet	Szirmay Márta
Meg Page	Szőnyi Olga	Sándor Judit

Polgárok, nép, Ford szolgálói, álarcosok (tündérek, manók stb.)

Történet Windsorban, V. Henrik uralkodása idején.

Az énekkart Pless László tanította be.

Giuseppe Verdi (1813—1901) közel 80 éves amikor második vígoperá-ját és egyben utolsó színpadi művét a „Falstaff”-ot komponálja.

Első vígoperáját a „Pütkösi királyság”-ot tragikus családi körülmények között írta, valószínűleg ez is hozzájárult műve bukásához (1840.)

Az ezután következő évtizedekben gondolatait gyakran foglalkoztatta a vígopera műfaja, de álma csak 1889 nyarán válhatott valóra; ekkor mutatott a mesternek Arrigo Boito olyan szöveggel vázlatot, amely azonnal megragadta képzeletét. 1890-ben a Falstaff partitúrájának megkezdése idején ezeket írja egyik római barátjának Gino Monaldinak: „Negyven éve vágyódom vígoperát írni, s körülbelül ötven éve, hogy láttam a Windsori víg nők-et. Mindig közbejött valami, ami megakadályozta, hogy a fiatalkori álmom valóra váljék. Most végre Boito irt nekem egy lírai vígjátékot, melynek nincsen párja. Roppantul mulatok, amikor a zenét írom hozzá. Munkámmal nincs határozott tervem, vagy célom. Azt sem tudom befejezem-e. De mint mondtam: szórakozom, gyönyörködöm.”

A szövegíró: **Arrigo Boito** (1842—1918) olasz zeneszerző és költő; legismertebb operája a Goethe Faust-ja nyomán írt Mefistofele. Ő írta Ponchielli: Gioconda és Verdi két utolsó remekének, az Otello-nak és a Falstaff-nak librettóját; az utóbbi a teljes operairódalom egyik legse-niálisabb, költői szempontból is tökéletesen megoldott operaszövege.

A történet hőse Falstaff, a hájas lovag, akinek alakját Shakespeare olyan sokrétűen és szeretettel rajzolta meg egyrészt a IV. Henrik, másrészt a Windsori víg nők c. darabjában.

A téma feldolgozásával már 1849-ben találkozunk, akkori van ugyanis Berlinben Otto Nicolai vígoperájának „A windsori víg nők”-nek bemutatója. De míg Nicolai operájában Falstaff inkább csak epizód szerep, addig Verdi remekművében ő a középpont.

A zeneköltőt ebben a művében egészen új hangvétel, mély életbölcselet és bölcs humor jellemzi. Csaknem teljesen szakít a korábbi operáiból ismert zárt formákkal. Szereplőit csodálatosan hajlékony, könnyed stílusban beszélteti. Ez a muzsika kacag, tréfálkozik, vagy éppen tükröt tart valamilyen emberi gyengeség elé, de mindenkor azzal a megértő, együttérző mosollyal, amellyel csak az élet kicsinyes torzsalkodásán felül-emelkedett bölcs aggastyán tudja szemlélni hőseit. A hangszerelés sokrétű, színes. Kifejező ereje káprázatos. Az „agancs” motívum szinte látatja a szarvakat a féltékeny Ford fején, az utolsó kép pedig „lehel” magából a windsori park üde levegőjét.

A három felvonásból és 6 jelenetből álló darab felépítése szimmetrikus. A páratlan jelenetek cselekvő, a páros jelenetek szenvedő hőse Falstaff, továbbá minden felvonás első képe a kocsmában, a második valahol máshol játszódik.

És a mester a mű végén a zeneirodalom legkötöttebb formájával, a „víg fugával” búcsúzik a közönségtől, meggyőző erővel hirdeti örök időkre: „Tutto nel mondo e burla”, a földön minden csak tréfa.

Verdi a darab ősbemutatója után (1893. II. 9. Milano), soha nem látott ünnepségekben részesítették. Budapesten 1927. V. 12-én került először előadásra dr. Palló Imrével a címszerepben. Azóta kisebb megszakításokkal állandó műsordarabja dalszínházunknak; 1960-ig 111 alkalommal játszották.

Az opera tartalma:

I. felvonás

A „Térdszalaghoz” címzett kocsmában Falstaff éppen két levelet pecsétel le, amikor Cajus dr. nagy felháborodással támad a kövér lovag csatlósaira, Bardolfra és Pistolra, akik az éjszaka kifosztották. A két ingyenlő össze-vissza beszél, Falstaff szerint a vallomások ellentétesek, nem lehet eldönteni, kinek van igaza. A doktor felháborodottan távozik, ám jön a kocsmáros és hatalmas számlát nyújt a lovagnak. Mi lesz, ha nem kap több hitelt? S már kész is tervével: A városban két nagyon szép asszony él, kiknek pillantásából szerelmi vallomást vélt kiolvasni, s ezért az imént lepecsételt két levelet — amelyben találkozót kért a hölgyektől — csatlósaira bizza, juttassák el a címzettekhez. A két mihaszna azonban megtagadja az engedelmességet — „erkölcsük” tiltja, hogy kerítők legyenek. A lovag felháborodása mérhetetlen a leveleket apródjával küldi el, majd a két ingyenlőt kiséprüzi a kocsmából.

Változás

A gazdag Ford kertje, Fordné (Alice) és leánya, Annuska éppen vendégségbe indulnak, amikor látogatóik érkeznek, két szomszédasszony Mrs. Meg és Mrs. Quickly személyében. Alice és Meg elmesélik egymásnak, hogy szerelmes levelet kaptak, amiben találkát kérnek tőlük. A leveleket összehasonlítják és kiderül, hogy csak a címzés más, az írás, a szöveg és a Sir John Falstaff aláírás azonos. A felháborodott asszonyok elhatározzák, hogy megbüntetik a hájas lovat és elvonulnak tanácskozára. Mr. Ford jön népes társasággal; Cajus doktor éppen Falstaff gázságait sorolja el, a két elkergetett csatlós Bardolf és Pistol, elárulják volt gazdájuk tervét Fordnak és az ifjú Fenton, aki imádottja Ford Annuska közelébe akar jutni.

Az asszonyok haditerve kész: Mrs. Quickly felkeresi a lovat a hírrel: kérése meghallgatásra talált, Alice másnap várja őt — aztán majd az asszonyok gondoskodnak róla, hogy emlékezetes maradjon számára a „pásztoróra”.

De a férfiak is bosszút forralnak: tervük szerint Bardolf és Pistol visszatér Falstaffhoz és egyben bejelentik neki álneven Ford látogatását, az majd kelepcébe csalja a hájas szoknyavadászt.

II. felvonás

Falstaff a kocsmában napi adagját fogyasztja, amikor bűnbánóan megjelenik a két naplopó, Bardolf és Pistol. A lovag nagylelkűen fogadja őket vissza szolgálatába. Mrs. Quickly érkezik Alice üzenetével: az asszony 2—3 között várja őt. Újabb látogatót jelent Bardolf: Mr. Forrás (nem más mint Mr. Ford) személyében, aki arra kéri a lovat, kegyeskedjék tőle egy zacskó aranyat elfogadni és ennek fejében csábítsa el a szép Ford Alicet, mert az erényes hölgy őt mindég elutasítja és ha Falstaff megtöri a jeget, biztosan célt ér ő is. A lovag közli, hogy kérését máris teljesítheti, hiszen a szép asszony 2—3 között várja őt. Fordnak fogalma sincs az asszonyok tervéről, így Falstaff bejelentésének leírhatatlan a hatása. Mialatt a lovag csinosítja magát, szinte őrjöng az indulatól de a lovag ünnepi díszének láttán, fogcsikorgatva gyűri le indulatát A „csábító” és a férj karonfogva együtt lépnek ki a kocsmáján.

